

SECȚIA DE ȘTIINȚE
ALE VIEȚII
A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI

bd. Ștefan cel Mare, 1
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova
tel: +(373 22) 21-05-02
E-mail: ssv.asm.md@gmail.com

SECTION OF LIFE SCIENCES
OF THE ACADEMY
OF SCIENCES OF MOLDOVA

Ștefan cel Mare Ave, 1
MD-2001, Chisinau,
Republic of Moldova
tel: +(373 22) 21-05-02
E-mail: ssv.asm.md@gmail.com

AVIZUL BIROULUI SECȚIEI ȘTIINȚE ALE VIEȚII A AȘM

asupra raportului științific al Programului de Stat 20.80009.5107.04 ”Adaptarea tehnologiilor durabile și ecologice de producere a fructelor sub aspect cantitativ și calitativ în funcție de integritatea sistemii de cultură și schimbărilor climatice”, Prioritatea II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor, Conducătorul proiectului: Dr. hab. BALAN Valerian,

perfectat în baza audierii raportului științific anual al implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării la Adunarea Generală a secției Științe ale Vieții din 8 decembrie 2022 și a concluziilor experților

S-a discutat: Raportul pe proiectul de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023), etapa anului 2022 - 20.80009.5107.04 ”Adaptarea tehnologiilor durabile și ecologice de producere a fructelor sub aspect cantitativ și calitativ în funcție de integritatea sistemii de cultură și schimbărilor climatice”, director proiect Dr. hab. BALAN Valerian, Universitatea Tehnică a Moldovei

S-a decis prin vot unanim:

Luând în considerare dezbaterile din cadrul audierii publice și avizele experților, se aprobă următorul aviz consultativ asupra proiectului:

Proiectul este „**Aprobat**”, cu calificativul general „**Foarte bine**” (27,9).

Calificative pe criterii:

1. *Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect în corelare cu cele obținute pe durata executării/implementării proiectului – “Foarte bine”.*

Scopul proiectului este experimentarea și evaluarea impactului tehnologic din perioada de conversie la pomicultura ecologică asupra potențialului de producere, condițiilor pedoclimatice, de nutriție, fitoprotecție, calității pre și post recoltare a producției în contextul schimbărilor climatice în condiții reale de producere. A fost acumulată și analizată informația științifică, s-a studiat variabilitatea caracterelor fructelor și a plantelor pentru soiurile de măr, cais, nuc, cireș, prun, zmeur și mur în 25 experiențe, 17 gospodării din zonele de sud, centru și nord ale RM în funcție de amplasarea ecologică a experiențelor și a schimbărilor climatice. A fost elaborată documentația de analiză tehnico-economică privind favorabilitatea condițiilor climatice pentru speciile cercetate.

Totodată consider că scopul proiectului este atins iar obiectivele îndeplinite totalmente. Rezultatele științifice contribuie la formarea tinerilor cercetători. Valoarea rezultatelor constă în faptul

că ca obiecte de studiu au fost utilizate cele mai răspândite plante pomicole în republică. Potențialul fotosintetic a demonstrat productivitatea plantelor

Obiecții:

În același timp din proiect nu este clar dacă livezile din experiențele în cercetare sunt în conversie sau vor fi în conversie.

2. *Diseminarea rezultatelor obținute – “Foarte bine”:*

- în reviste naționale de categoria B - 1;
- în alte reviste internaționale sau naționale – 1/1,
- Articole în materiale ale conferințelor științifice internaționale (peste hotare/R.M) – 10/22
- teze la conferințe – 10/13
- monografii edituri naționale – 1
- Participări la simpozioane – 50

În total au fost publicate 49 de lucrări. În afară de aceasta la diferite saloane Infinvent din țară și de peste hotare au fost obținute medalii de aur, bronz, argint și Diplome pentru diferite procedee de conducere a pomilor în livezile experimentale de plante pomicole și bacifere.

3. *Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute, materializarea rezultatelor și perspective de implementare – “Foarte bine”.*

- materiale la saloanele de inventică (medalii, diplome, prezentări, etc) – 9, apreciate cu aur – 2 medalii, argint – 2 medalii, bronz – 2 medalii, diplome de excelență - 3:
- teze de doctorat / postdoctorat susținute în anul 2022 - 1; teze de licență susținute – 32, teze de master - 9
- Seminare tematice, științifico-practice – 23
- participări la emisiuni TV/radio – 2

Din punct de vedere *social* proiectul contribuie la formarea tinerilor cercetători și la dezvoltarea capacității de cercetare a doctoranzilor și a masteranzilor. Din punct de vedere *economic* cercetările contribuie la elaborarea tehnologiilor moderne de cultivare a livezilor de cais, prun, cireș, măr și nuc și al plantațiilor de zmeur și mur, cu rezistență sporită la factorii biotici și abiotici, cu obținerea de fructe mai puțin poluate.

Au fost elaborate scheme de utilizare a regulatorilor de creștere asupra creșterii plantelor de măr, cais, cireș și nuc, de diagnosticare și combatere a bolii *Monilinia laxa* și dăunătorilor, de menținere a fertilității și umidității solului la nivel optim, de reglare a fructificării, de menținere și majorare a productivității plantațiilor, prin implementarea tehnologiilor integrate.

4. *Participarea tinerilor în proiect, pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat/postdoctorat – “Foarte bine”.*

Din echipa de proiect fac parte 33 de persoane dintre care 13 tineri cercetători (54,5%), inclusiv 11 doctoranzi.

A fost susținută teza de doctorat a candidatului Slipenchi Victorin cu tema- Îmbunătățirea eficienței energetice a echipamentelor pentru prelucrarea primară a laptelui și fructelor cu utilizarea

frigului natural și artificial (pe exemplul regiunii de nord a RM). Specialitatea Tehnologii și mijloace tehnice pentru agricultură și dezvoltarea rurală, cod 255.01. Conducător de doctorat: Volconovici Liviu, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar, UTM.

Concluzii și recomandări:

Având în vedere volumul considerabil de lucrări experimentale, care cuprind un areal de răspândire în toate zonele pomicole ale Republicii Moldova, echipei numeroase de savanți notorii și cadre tinere, rezultatele obținute și diseminarea lor sub toate formele și metodele posibile, însemnătatea socială și economică a posibilității înființării de livezi pomicole și de plante bacifere ecologice se consideră că raportul proiectului „Adaptarea tehnologiilor durabile și ecologice de producere a fructelor sub aspect cantitativ și calitativ în funcție de integritatea sistemii de cultură și schimbărilor climatice”, 20.80009.5107.04 poate fi aprobat.

Conducător al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Boris Găină

Secretar Științific al Secției
Dr.

Gabriela Romanciuc